

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

DÖRDÜNCÜ DAİRE

ADAMKIEWICZ – POLONYA

(Başvuru no. 54729/00)

SONKARAR

STRAZBURG

2 Mart 2010

KESİNLEŞME

04/10/2010

Bu karar Sözleşme'nin 44(2). fıkrasına göre kesinleşmiştir, fakat yazım düzeltmelerine tabi tutulabilir.

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Adamkiewicz – Polonya davasında,

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Dördüncü Dairesi aşağıdaki yargıçlarla toplanmıştır:

Başkan: Nicolas Bratza,

Üyeler: Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Nebojša Vučinić,

Daire Yazı İşleri Müdürü : Lawrence Early

9 Şubat 2010 tarihinde kapalı müzakerede bulunan Mahkeme, aynı tarihte aşağıdaki kararı kabul etmiştir:

USUL

1. Bu dava, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Avrupa Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, Polonya vatandaşı Paweł Adamkiewicz'in ("başvurucu") 9 Kasım 1999 tarihinde, Polonya Cumhuriyeti'ne karşı Mahkeme'ye yaptığı bir başvurudan (no. 54729/00) kaynaklanmıştır.

2. Kendisine adli yardım sağlanan başvurucu Sopot'ta avukatlık yapan Av. Romana Orlikowska-Wrońska tarafından temsil edilmiştir. Polonya Hükümeti ("Hükümet") kendi temsilcisi, Dışişleri Bakanlığı'ndan Av. Jakub Wołasiiewicz tarafından temsil edilmiştir.

3. Olayların gerçekleştiği sırada on beş yaşında olan başvurucu, reşit olmayanların yargılanmasına ilişkin 1982 tarihli yasaya göre aleyhinde açılan ve sonunda bir çocuğu öldürmekten suçlu bulunup altı yıl süreyle bir ıslah evine koyulmuş ceza yargılamasının, Sözleşme'nin 6(1) ve (3). fıkralarında yer alan adil yargılanma güvencelerine uygun olmadığını iddia etmiştir.

4. Mahkeme 29 Kasım 2005 tarihinde başvuruyu Hükümet'e iletmeye karar vermiştir. Mahkeme Sözleşme'nin 29(3). fıkrasının izin verdiği üzere, kabuledilebilirlik ve esas hakkındaki kararını eşzamanlı olarak açıklamaya karar vermiştir.

DAVANIN ESASI

I. DAVA KONUSU OLAYLAR

5. Başvurucu Paweł Adamkiewicz 1982 doğumlu olup, Pniewy'de yaşayan bir Polonya vatandaşıdır. Başvurucunun olayların geçtiği dönemde reşit olmadığından, bu başvuru onun adına anne ve babası tarafından yapılmıştır.

6. Başvurucu 4 Aralık 1997 tarihinde sabah saat sekize doğru yaşadığı evde göz altına alınmıştır. Başvurucu daha sonra, göz altına alındığı gün oturduğu evin yakınlarında cesedi bulunan on iki yaşındaki M.S.'nin öldürülmesiyle ilgili ifadesi alınmak üzere karakola götürülmüştür. Polisin sahip olduğu bilgilere göre başvurucu, maktülün cesedinin

bulunduğu olay yerinde görülmüştür. Aynı zamanda başvurunun maktülle, mensubu olduğu kilisenin çocuk korosuna üye olmaları nedeniyle birbirlerini tanıdıkları ortaya çıkmıştır.

7. Başvurucu polis merkezine getirildikten sonra yaklaşık beş saat boyunca, bir psikoloğun huzurunda sorgulanmıştır. Önce cinayetle ilgisini inkar etmiştir. Fakat sorgunun ikinci saatinin sonunda, M.S.'yi boynuna doladığı bir iple boğduğunu ikrar etmiştir. Başvurucu daha sonra ağlayarak olay günü olan 29 Kasım 1997 tarihinde gerçekleşen olayları anlatmıştır. Başvurucunun olaylarla bağlantısına ilişkin anlatımları bir ifade tutanağı haline getirilmemiştir. Polis memuru sorgunun ikinci bölümünde, başvuru olayları bir kez daha anlattıktan sonra kendisinin ve sorguda hazır bulunan psikoloğun imzaladığı bir tutanak hazırlamış ve dosyaya koymuştur. Ayrıca sorgunun gidişatı üç video kasete kaydedilmiştir.

8. Başvurucu aynı gün aile davalarına (*śędzia rodzinny*) bakan, reşit olmayanlarla ilgili davalarda soruşturmanın (*postępowanie wyjaśniające*) yürütülmesiyle görevli bir yargıç önüne çıkarılmıştır. Yargıç başvuru bir katip huzurunda sorgulamıştır. Başvurucu, katibin yazılı olarak kaydettiği ifadesinde, polis önünde verdiği ikrarlarını teyit etmiştir. İfadenin sonunda yargıç, başvurunun yargılama süresi boyunca bir çocuk yurduna yerleştirilmesine karar vermiştir. Ayrıca başvurucuya savunmasıyla görevli bir avukat tayin etmiştir.

9. Başvurucunun anne ve babası 8 Aralık 1997 tarihinde kendi avukatlarını tutmuşlar ve oğullarını savunma görevini kendisine vermişlerdir. Avukat, görevlendirildiği gün Aile Mahkemesi yargıcından, çocuk yurduna gidip başvuru görmek için izin istemiştir. Avukat aynı zamanda dava dosyasını da görmeyi talep etmiştir. Yargıç 10 Aralık 1997 tarihinde, henüz soruşturmanın devam ettiği gerekçesiyle avukatın talebini reddetmiştir. Yargıç ayrıca başvurunun anne ve babasının başvuru çocuk yurdunda ziyaret etme talebini de reddetmiştir.

10. 12 Aralık 1997 tarihinde başvurunun avukatı talebini yinelemiş ve talebine dayanarak ceza usul yasasının, tutuklu bulunan her sanığa, konuşulanları başkalarının duymayacağı şekilde ya da yazışma ile bir avukatla görüşme hakkı tanıyan 64. maddesini göstermiştir. Avukat sadece isnat edilen suçun ağırlığı nedeniyle değil, aynı zamanda özellikle genç yaşta olması, suç geçmişi olmaması, çocuk yurdunda tecrit edilmiş olması ve anne babasından ayrı olması gibi koşullar değerlendirildiğinde, bu hakkın başvuru için çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Avukat ayrıca davanın çok hassas olduğunu, medya ve kamuoyu tarafından çok büyük bir ilgiyle takip edildiğinin altını çizmiştir. Bu koşullar bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurunun tutuklandığı andan itibaren uygun bir destekten yararlanması zorunludur.

11. Avukat 20 Aralık 1997 tarihinde, henüz talebine yargıç tarafından bir yanıt verilmediği sırada, müvekkilini görmek için bir kez daha izin istemiştir. Aynı anda yetkili yerel mahkemeye bir yazı göndererek, Aile Mahkemesi yargıcının başvurunun avukatıyla görüşmesini engellemesi nedeniyle şikayette bulunmuştur. Bu şikayet de cevapsız bırakılmıştır.

12. 23 Aralık 1997 tarihinde Aile Mahkemesi yargıcı başvuru, yanında avukatı olmaksızın sorgulamıştır. Bu sorgu sırasında başvuru ilk ifadesini tekrar etmiştir.

13. Başvurucu 30 Aralık 1997 tarihinde, kendi talebi üzerine, Aile Mahkemesi yargıcı tarafından kaldığı çocuk yurdunda sorgulanmıştır. Başvurucu Noel Bayramı sırasında bir kez daha düşündükten sonra, söz konusu tarihte gerçekleşen olaylara ilişkin ikrarını tamamlamak istediğini belirtmiştir. Sorguyu yürüten yargıç dışında sorguyu kaydetmekle görevli katip de o sırada hazır bulunmuştur. Dava dosyasından anlaşılmaktadır ki, bu sorgu yetkili makamların olaylara ilişkin pek çok soruyu aydınlatmasını sağlamıştır.

14. Yargıç 31 Aralık 1997 tarihinde, başvurunun avukatına çocuk yurduna giderek kurum psikologlarından birinin nezaretinde müvekkiliyle görüşmesine izin vermiştir. Söz konusu görüşmenin, çocuk yurdunun müdürüyle anlaşıldığı üzere, 8 Ocak 1998 tarihinde gerçekleşmesi planlanmıştır. Yargıç başvurunun avukatının dava dosyası hakkında, ancak psikiyatri uzmanlarının dosyayı iade etmesinden sonra bilgi sahibi olabileceğini belirtmiştir. Yargıç ayrıca avukatın müvekkiliyle, başvurunun üzerinde yapılan psikiyatri incelemeleri sona erdikten sonra başbaşa görüşebileceğini belirtmiştir.

15. Başvurucunun annesi 7 Ocak 1998 tarihinde soruşturmanın başından beri ilk kez oğluyla çocuk yurdunda görüşebilmiştir.

16. Başvurucunun avukatı 9 Ocak 1998 tarihinde bir kez daha müvekkiliyle görüşmek için yargıçtan izin istemiştir.

17. 18 Ocak 1998 tarihinde, başvurunun tutuklanmasından yaklaşık altı hafta sonra, başvuruyla avukatı arasında ilk görüşme gerçekleşmiştir. Görüşme yaklaşık bir saat sürmüş ve bir psikolog hazır bulunmaksızın gerçekleşmiştir. Buna karşın çocuk yurdu personelinden bir görevlinin görüşmenin bir kısmında hazır bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu görüşme sırasında başvuru, avukatı tarafından susma ve kendini suçlandırma hakkı konusunda bilgilendirilmiştir.

18. 18 Şubat 1998 tarihinde başvurunun avukatı, bir kez daha yargıçtan kendisine dava dosyasını inceleme izni verilmesini talep etmiştir. Ancak yargıç 23 Şubat 1998 tarihinde verdiği kararla, 31 Aralık 1997 tarihli kararının hala geçerli olduğu gerekçesiyle talebe olumsuz yanıtlamıştır.

19. Başvurucu 24 Şubat 1998 tarihinde psikiyatri uzmanları tarafından muayene edilmiştir. Aynı gün, soruşturmanın başlamasından yaklaşık üç ay sonra, başvurunun avukatı ilk kez dosyayı inceleme imkanı bulmuştur.

20. Aile Mahkemesi yargıcı 25 Şubat 1998 tarihinde başvurunun çocuk yurdunda kalma süresini üç ay uzatmıştır.

21. Yargıç 26 Şubat 1998 tarihinde başvuruyla bir kez daha avukatının yokluğunda sorgulanmıştır. Bu sorgu sırasında başvuru önceki ikrarlarını tekrar etmiştir.

22. 12 Mart 1998 tarihinde, başvurunun soruşturma kapsamındaki son sorgusu Aile Mahkemesi yargıcı tarafından gerçekleştirilmiştir. O gün başvuru, yargıcın sorduğu sorulara yanıt vermeyi reddetmiştir.

23. Psikiyatri uzmanları incelemelerinin sonuçlarını dosyaya koyduktan sonra, 19 Mart 1998 tarihinde dava dosyasını yargıca iade etmişlerdir.

24. Başvurucunun avukatı 31 Mart 1998 tarihinde Poznan yerel mahkemesine, Aile Mahkemesi yargıcının müvekkilini görmesini engellemeye devam etmesinden şika-

yetçi olmuştur. Avukat bu yargıcın tarafsızlık yükümlülüğünü ihlal ettiği gerekçesiyle soruşturmadan alınmasını talep etmiştir. Aile Mahkemesi yargıcı 15 Nisan tarihinde yerel mahkemeye hitaben yazdığı açıklamada, başvurunun avukatıyla görüşmesini hiç bir zaman yasaklamadığını ve 31 Aralık tarihli kararının esasen ilgililer arasındaki görüşme ve avukatın dosyayı inceleme usullerini belirlemeyi amaçladığını belirtmiştir. Yargıç ayrıca, 18 Ocak 1998 tarihinden bu yana kendisine her hangi bir görüşme talebinin iletilmediğini vurgulamıştır.

25. Başvurucunun avukatı, 6 Nisan 1998 tarihinde, Poznań Bölge Mahkemesi başkan yardımcısına, soruşturma boyunca Aile Mahkemesi yargıcının yaptığı tüm hukuka aykırılıklardan dolayı şikayette bulunmuş ve soruşturmayı kendi denetimine almasını istemiştir.

26. Avukat 17 Nisan 1998 tarihinde Aile Mahkemesi yargıcından bir kez daha müvekkiliyle görüşmesine izin vermesini istemiştir. Ancak yargıç, 8 Mayıs 1998 tarihli bir yazıyla, istenilen iznin ancak suç mahallinde Mayıs ayında gerçekleştirilmesi planlanan keşiften sonra verilebileceğini bildirmiştir.

27. Bölge Mahkemesi, 21 Nisan 1998 tarihinde başvurunun avukatının Aile Mahkemesi yargıcı için yaptığı 31 Mart tarihli reddi hakim talebini reddetmiştir.

28. 14 Mayıs 1998 tarihinde olay mahallinde yapılması planlanan keşif, anlaşıldığına göre başvurunun, avukatı ya da anne babası keşifte hazır bulunmadığı sürece keşfe katılmayı reddetmesi nedeniyle yapılamamıştır.

29. Avukat 14 Mayıs 1998 tarihinde, başvurunun tutuklanmasından beri, yani altı aydan uzun bir süredir kendisiyle sadece bir defa görüşebildiğini ileri sürerek yargıçtan müvekkiliyle görüşmek için izin istemiştir.

30. Aile Mahkemesi yargıcı 19 Mayıs 1998 tarihinde avukatın başvuruyla mahkemede kendisinin huzurunda görüşmesine izin vermiştir.

31. Ancak avukat 19 Mayıs 1998 tarihinde, görüşmenin yargıç huzurunda yapılmasını öngördüğü için karara itiraz etmiştir. Avukat itirazında, görevlendirildiği günden beri başvuruyla henüz baş başa bir görüşme yapamadığını yinelemiştir.

32. 3 Haziran 1998 tarihinde avukatın itirazı reddedilmiştir.

33. Avukat 26 Mayıs 1998 tarihinde bir kez daha yargıçtan müvekkiliyle görüşmesi için izin vermesini talep etmiştir. Görünüşe göre bu talep, şekil şartına aykırılık nedeniyle (avukatın imzasının yokluğu nedeniyle) talep sahibine iade edilmiştir.

34. Aile Mahkemesi yargıcı 4 Haziran 1998 tarihli bir kararla soruşturmayı sona erdirmiş ve dosyayı, bir Aile Mahkemesi yargıcı (olayda kendisi) ve mesleki uzmanlığı olmayan iki yargıçtan oluşan Poznań Çocuk Mahkemesine göndermiştir. Yargıç verdiği kararda, soruşturma sırasında toplanan delillerden başvurunun suçun faili olduğunun anlaşıldığını ifade etmiştir. Bu sebeple davanın, 1982 tarihli yasanın 42(2). fıkrası ve 50. maddesi uyarınca, infaz tedbirlerinin (*postępowanie poprawcze*) uygulanmasına ilişkin usule göre görülmesi gerektiğini belirtmiştir.

35. Yargıç 15 Haziran 1998 tarihinde avukatın başvuruyla baş başa görüşmesine izin vermiştir.

36. Başvurucunun avukatının ifadelerine göre, dava Çocuk Mahkemesi önünde görül-
mekte olmasına rağmen basın tarafından geniş biçimde işlenmiştir.

37. Çocuk Mahkemesi 29 Ekim 1998 tarihinde, savcının huzurunda verdiği kararla baş-
vurucuyu suçlu bulmuş ve altı yıl boyunca bir ıslah evine yerleştirilmesi şeklinde bir
infaz tedbirine hükmetmiştir. Bu mahkeme hükmünü başvurucunun ifadelerine, tanık
beyanlarına, bilirkişi raporlarına, duruşma sırasında sunulan belgelere ve fotografik ka-
nıtlara dayandırmıştır.

38. Çocuk Mahkemesi kararının gerekçesinde, başvurucunun yargılama sırasında
susma hakkını kullanmasına rağmen, polis önünde verdiği ayrıntılı ifadelerde ve Aile
Mahkemesi yargıcı önünde verdiği, yazılı olarak kaydedilen ifadelerinde suçu işlediğini
ikrar ettiğini kaydetmiştir. Bu mahkeme bu ifadelerin içeriğini inceledikten sonra, ifa-
delere tam bir kanıt değeri atfetmiştir.

39. Çocuk Mahkemesi, özellikle başvurucunun polis tarafından 4 Aralık 1997 tarihinde
yapılan ilk sorgusunun, psikoloğun huzurunda alınmış olması ve başvurucunun beyan-
larının polis tarafından yazılı olarak kayıt altına alınmış olması nedeniyle, reşit olmayan-
lara uygulanacak usule ilişkin yasanın 39. maddesine uygun olduğuna karar vermiştir.
Bu mahkeme başvurucunun öncelikle tanık, sonra da şüpheli olarak, iyi şartlarda ve
baskı altında kalmaksızın kendisini ifade edebilmiş olduğunu gözlemlemiştir. Sanığın
vermiş olduğu ilk ikrarlar bir ifade tutanağı haline getirilmemiş olmakla birlikte, poli-
sin düzenlediği tutanak aslına sadık kalınarak anlatılmıştır. Hem ilgili polis memuru ve
hem de başvurucunun sorgusunda hazır bulunan psikolog yargılama sırasında verdik-
leri tanık beyanlarında, önemsiz detaylarla ilgili birkaç farklılık dışında başvurucunun
ikrarlarının genel olarak akla uygun ve ikna edici olduğunu beyan etmişlerdir. Çocuk
Mahkemesi daha sonra, başvurucunun ilk sorgusunun video kaydının tarafların hazır
bulduğu duruşma sırasında izlenmesinin, yetkili makamların başvurucu üzerinde
hiç bir baskı uygulamadığının açığa çıkarılmasına olanak verdiğini kaydetmiştir. Her
ne kadar videonun ses kaydı teknik problemler nedeniyle tam olarak dinlenememiş
olsa da, söz konusu eksiklikler bu bulgunun kanıt değerini şüpheye düşürecek nitelikte
değildir.

40. Çocuk Mahkemesi başvurucunun, verdiği ilk ifadeleri daha sonra Aile Mahkemesi
yargıcı huzurunda, ilki tutuklandığı gün, diğer ikisi de Aralık 1997'de olmak üzere ver-
diği ifadelerle teyit etmiş olduğunu gözlemlemiştir. Çocuk Mahkemesi yasada yargıcı,
başvurucuyu anne ve babasının huzurunda sorgulamaya zorlayan hiç bir hükmün yer
almadığını hatırlatmıştır; ayrıca başvurucu, kendisine destek olacaklarını yazdıkları bir
mektubun eline ulaştığı 30 Aralık 1997 tarihine kadar anne ve babasının huzurun-
da ifade vermeyi reddetmiştir. Başvurucuyu iradesine aykırı koşullarda ifade vermeye
zorlamanın yargılamanın iyi yürütülmesine zarar verebileceği kanısında olan Çocuk
Mahkemesi, başvurucunun Aile Mahkemesi yargıcı tarafından yapılan sorgularının iyi
koşullarda gerçekleştiğini gözlemlemiştir. Başvurucunun bu sorgular sırasındaki be-
yanları, kendisinin okuduğu ve imzaladığı tutanaklarla kayıt altına alınmıştır. Çocuk
Mahkemesi buradan yola çıkarak, M.S.'nin öldürülmesinin başvurucunun ifadesinde
tarif ettiği biçimde gerçekleştiği sonucuna varmıştır.

41. Çocuk Mahkemesi başvurucunun ifadelerinin başka delillerle de doğrulandığını
kaydetmiştir. Özellikle maktûlün vücudu üzerinde yapılan adli tıp incelemesinde ölü-

mün boğulma nedeniyle gerçekleştiği belirtilmektedir. Ayrıca maktulün vücudu üzerinde kimyasal ve toksikolojik incelemeler yapan adli tıp uzmanları, başvurucunun olayların oluş biçimine ilişkin anlatımını açık bir şekilde kanıtladığı görülmüştür.

Öte yandan Aile Mahkemesi yargıcının talebi üzerine yapılan diğer incelemelerin sonuçları da (parmak izi, mekanik, biyolojik ve psikokimyasal incelemeler) başvurucunun sorgu sırasında olaylara ilişkin verdiği tarife uymaktadır. Özellikle maktulün cesedinin bulunduğu çöp torbasının kriminalistik incelemesi sonucunda uzman, söz konusu torbanın % 80 oranında başvurucunun evinde bulunan çöp torbası rulosundan geldiğini doğrulamışlardır. Maktulün cesedinin etrafında bulunan eşyalarda başvurucuya ait hiç bir iz bulunamamış olmakla birlikte, 1998 yılının Temmuz ayında gerçekleştirilen başvurucunun katılmayı reddettiği keşif sonucunda varılan sonuçlar da, kendisinin ifadelerini teyit etmiştir. Mahkeme aynı zamanda olay günü başvurucuyu maktulün cesedinin bulunduğu yerin yakınlarında gördüğünü söyleyen iki görgü tanığının açıklamalarına da atıfta bulunmuştur.

42. Başvurucunun avukatı 29 Aralık 1998 tarihinde bu karara karşı üst başvuruda ve müvekkili aleyhine yapılan yargılamanın adil olmadığını, 26 Eylül 1982 tarihli yasa da öngörülen çeşitli usul güvencelerinin yetkili makamlar tarafından ihlal edildiğini iddia etmiştir. Avukata göre aslında yetkililer, başvurucunun korunmasız oluşunu ve muhakemenin inceliklerini ve zorluklarını algılamadaki yetersizliğini dikkate almamışlardır. Avukat yargılamada yapılan hataların ağırlığını ileri sürerek ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararın kaldırılmasını talep etmiştir.

43. Avukat Aile Mahkemesi yargıcının, başvurucunun avukatıyla serbestçe görüşebilme hakkından ve kendisinin dava dosyasına erişim hakkından yararlanmasına getirdiği kısıtlamalarla savunma haklarını açıkça ihlal ettiği kanaatindedir. Bu uygulamalar başvurucunun savunmasını gerçekten uzaklaştırmıştır.

44. Avukat ayrıca, ilk derece mahkemesinin verdiği hükmün yasa ihlal edilmek suretiyle toplanan delillere dayandığı için, adil olarak nitelenemeyeceğini iddia etmiştir. Bu durum özellikle başvurucunun polis önünde, cinayeti işlediğini ikrar ettiği açıklamalarının oluşturduğu delil için geçerlidir. Avukat bu bağlamda reşit olmayanlara uygulanacak usule ilişkin yasanın 39. maddesine göre, bir suç işlemiş olduğundan şüphelenilen bir çocuğun ancak istisnai durumlarda polis tarafından sorgulanabileceğini vurgulamaktadır. Bu tür bir sorgu mutlaka söz konusu maddede belirtilen, çocuğun menfaatlerinin gözetilmesinden sorumlu olan kişilerden birinin huzurunda yapılmak zorundadır. Ayrıca polis, davada kabul edilebilir delil teşkil edebilecek tek belge olan bir ifade tutanağı tutma yükümlülüğü altındaydı. Avukat, Yüksek Mahkeme'nin yerleşik hale gelmiş içtihadına göre, polisin kendi tutanağının yasanın ifade tutanağına atfettiği kanıt değerinden yararlanamayacağını; çünkü polis tutanağının içerdiği bilgilerin doğrudan anlatımda bulunan kişinin ifadelerinden oluşmadığını ve dolayısıyla bu tür bir belgenin içeriğinin, düzenleyen kişinin algısına bağlı olduğunu hatırlatmaktadır. Mevcut olayda bu yasal güvencelerin hiç biri müvekkiline sağlanmış değildir.

45. Poznań Bölge Mahkemesi 26 Mart 1999 tarihinde verdiği kararla, üst başvuruyu reddetmiştir. Bölge Mahkemesi, yetkili makamların çeşitli usul hükümlerini ihlal ettiğini kabul ettikten sonra bu usulsüzlüklerin Çocuk Mahkemesinin verdiği hükmün içeriğine etki edip etmediğini incelemiştir.

46. Bölge Mahkemesi savunma haklarının ihlal edildiği iddiası bakımından, Ceza Muhakemesi Kanununun 64. maddesine aykırı biçimde, soruşturma aşamasında, bilhassa üst başvuruda bulunanın anne ve babasıyla görüşmesinin engellendiği süreç boyunca savunma haklarının ihlal edildiğini kabul etmiştir. Ancak Bölge Mahkemesinin kanaatine göre bu aykırılık başvuru konusu hükmün içeriği üzerinde belirleyici bir etki yaratmamıştır. Bölge Mahkemesi bu çerçevede başvurucunun soruşturma sırasında, ikisi avukatıyla görüşürülmediği dönemde (27 ve 30 Kasım 1997) olmak üzere, dört kez sorgulandığını gözlemlemiştir. Başvurucu bilhassa 26 Şubat 1998 tarihli sorgu sırasında susma hakkına sahip olduğu konusunda bilgilendirildiğini açıklamış; buna mukabil ilk ikrarlarını muhafaza etmiştir. Böylelikle her ne kadar başvurucunun beyanları olayların aydınlatılmasında çok önemli bir rol oynamış olsa da, yetkili makamların Ceza Muhakemesi Kanununun 64. maddesinde düzenlenen güvencelere riayet etmemeleri, başvuru konusu hükmün içeriğini etkilememiştir; zira bu hüküm, salt başvurucunun açıklamalarına dayanmamaktadır.

47. Bölge Mahkemesi daha sonra başvurucunun 4 Aralık 1997 tarihli ilk sorgusunun hukuka aykırılığı iddiasına cevap vermiştir. Bölge Mahkemesi reşit olmayanlara uygulanacak usule ilişkin yasanın 37. maddesinin, ivedilik bulunması halinde, kural olarak polise başvurucuyu sorgulama hakkı verdiğini kaydetmektedir. Mevcut olayda söz konusu sorgu, yasa da belirtilen kişilerin huzurunda yapılmaması ve tutanak tutulmaması nedeniyle usule aykırı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bölge Mahkemesi ayrıca, esasen polisin uzman psikolog çağırarak karar vermeye yetkili olmadığını, bu kararı verme yetkisinin sadece Çocuk Mahkemesine ait olduğunu belirtmiştir. Buna göre, şüphelinin reşit olmadığından anlaşıldığı andan itibaren polis başvurucuyu mutlaka, dava dosyasıyla birlikte Çocuk Mahkemesine sevk etmek zorundadır. Oysa mevcut olayda bu yapılmamıştır. Bölge Mahkemesi ayrıca, Ceza Muhakemesi Kanununun 158. maddesi uyarınca hazırlanan tutanakların, reşit olmayan bir kişinin ikrarlarının yerine ikame edilemeyeceğini hatırlatmıştır. Sonuç olarak, başvurucunun polis tarafından yapılan sorgusu sonucunda hazırlanan tutanak, davada kabul edilebilecek bir delil teşkil edemez. Dolayısıyla Çocuk Mahkemesinin olayları kanıtlamak için bu tutanağa başvurma yetkisi olmadığından, söz konusu tutanağı değerlendirme dışı bırakması gerekirdi. Bölge Mahkemesi, tespit edilen usul aykırılıklarına rağmen, diğer deliller nazara alındığında, bilhassa başvurucunun Aile Mahkemesi yargıcı önünde ard arda verdiği ifadeler dikkate alındığında, mevcut olayda başvuru konusu hükmün iptalinin zorunlu olmadığı kararına varmıştır.

48. Bölge Mahkemesi, özellikle bu son delil unsurunun, usul kurallarına uyularak toplanmış olduğunu belirtmiştir. Mevcut olayda, başvurucunun avukatının ya da anne ve babasının ilk sorgu sırasında hazır bulunmalarını emreden bir hüküm mevcut değildir; öte yandan başvurucunun ifadeleri başvurucu, hakim ve katip tarafından imzalanan tutanaklarla kayıt altına alınmıştır. Öte yandan 23 ve 30 Aralık 1997 tarihinde arka arkaya yapılan sorguların başvurucunun avukatının yokluğunda gerçekleştirilmiş olması da, bu sorgular sırasında verilen ifadelerin kanıt değerini şüpheye düşürmez; zira bu ifadelerin içeriği, başvurucunun avukatıyla ilk kez görüştüğünden sonra verdiği ifadelerin içeriğiyle örtüşmektedir. Bölge Mahkemesi, başvurucunun olaya ilişkin koşulları, ancak suçun failinin anlatabileceği şekilde anlattığı kanaatindedir. Zaten söz konusu açıklamalar başka delillerle de teyit edilmiştir.

49. Başvurucunun avukatı 17 Mayıs 1999 tarihinde temyize başvurmuştur. Avukat hem Anayasa'nın 42. maddesinin ve hem de Sözleşme'nin 6(3). fıkrasının öngördüğü adil yargılamaya ilişkin temel güvencelerin müvekkili aleyhine ihlal edildiğini iddia etmiştir. Mevcut olayda bu güvenceler, reşit olmayan kişiyi adalet mekanizmasıyla karşılaşmanın yaratacağı korkutucu etkilerden korumayı amaçlamaktadır. Avukat, Yüksek Mahkemenin bir içtihadına göre, avukat desteğinin zorunlu olduğu bir davada başvurunun bundan maddi anlamda yoksun bırakılması halinde, saptanan hukuka aykırılıkların mahkemelerin vardığı sonuca etkisi olup olmadığına bakılmaksızın, başvuru aleyhine verilen hükmün bozulması gerektiğini vurgulamıştır. Mevcut davada temel adillik güvencelerinin ihlal edilmesinin, Çocuk Mahkemesinin verdiği hüküm üzerinde belirleyici bir etkisi olmuştur; zira hükmün temelinde yer alan tek doğrudan delil savunma haklarının açıkça ihlal edilmesi suretiyle toplanmıştır. Zaten savunmanın etkililiği, soruşturma sırasında avukat ile müvekkilinin görüşmesine uygulanan kısıtlamalar nedeniyle de hiçe sayılmıştır.

50. Yüksek Mahkeme 9 Eylül 1999 tarihli bir kararla hükmün bozulması için sağlam bir sebebin bulunmaması nedeniyle temyiz başvurusunu reddetmiştir. Ceza Muhakemesi Kanununun 535(2). fıkrası gereğince, Yüksek Mahkeme kararında gerekçeye yer verilmemiştir.

II. KONUYLA İLGİLİ İÇ HUKUK

51. Olay tarihinde yürürlükte olan 1969 tarihli Ceza Kanununa göre, on yedi yaşından küçükler, sadece Kanunun 9(2). fıkrasında sıralanan bazı ağır suçlardan cezai sorumlulukları vardır. Buna göre cezai rüşet yaşı 16 olarak belirlenmiştir. Kendilerine diğer suçların edildiği on üç ila on yedi yaş arasındaki küçükler, hala yürürlükte olan 26 Eylül 1982 tarihli, reşit olmayanlara uygulanacak usule ilişkin yasa (*Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich*) hükümlerine göre sorumlu tutulabilirler. Ancak söz konusu yasa, gençlerin işlediği suçları tüm yönleriyle kapsayacak şekilde düzenlenmemiştir. Aslında yasanın 20. maddesi, reşit olmayanlarla ilgili davaların, *per analogiam* (kıyasen) uygulanan medeni usul yasasının çekişmesiz yargılamaya ilişkin hükümlerine göre görülmek zorunda olduğunu düzenlemektedir. Buna ek olarak ceza usul yasasının ilgili hükümleri, delillerin polis tarafından toplanmasına ve idaresine, bir avukat tayin edilmesine ve avukat yardımına ilişkin konulara doğrudan uygulanmaktadır. Böylece suç işleyen küçüklere uygulanan usul bir tür "melez", "karma" usul gibi görünmektedir.

52. 1982 tarihli Yasanın 3. maddesi, bir küçük hakkında yürütülen muhakemenin her aşamasında, muhakemeye dahil olan tüm yetkili makamların gözetmesi gereken temel ilkeleri belirlemektedir. Bu ilkelerden ilki, muhakemenin yürütülmesinde yetkililere her şeyden önce çocuğun yüksek menfaatinin rehberlik etmesi gerektiği şeklindedir. Bireyselleştirme diye anılan ikinci ilke, bir çocuğun bilhassa kişiliği, yaşı, sağlık durumu, fiziksel ve duygusal olgunluk derecesi, davranışı ve toplumsal uyumsuzluk derecesi gibi, kişisel özelliklerinin mutlaka dikkate alınmasını emretmektedir.

53. Yasanın 30(1). fıkrası küçüğe, ebeveynlerine, vasisine ve savcıya davaya taraf olma ehliyeti vermektedir. Ancak 1982 yasasına göre savcının yargılamada sahip olduğu işlev, geleneksel kamu iddia makamı işlevinden ayrılmaktadır. Savcının yargılamaya katılımı da yasanın 3. maddesinde yer alan temel ilkelere uymak zorundadır.

54. Yasanın 33. maddesi, Aile Mahkemesi yargıcının (*sędzia rodzinny*) ilk aşamada küçüğün sosyal uyumsuzluğunu doğuran koşulları belirlemek amacıyla soruşturmayı yürütmesini (*postępowanie wyjaśniające*) ve küçüğe isnat edilen eylemler bir suç teşkil ediyorsa, kendisinin gerçekten suçu işleyip işlemediğini ve kendisine karşı yasada öngörülen tedbirlere hükmedilmesine gerek olup olmadığını tespit etmesini öngörmektedir. Aile Mahkemesi yargıcı, soruşturmalar sırasında ne küçüğün hasmı gibi ve ne de bir savcı gibi davranır; yargıcın rolü küçüğün yüksek menfaatine saygı gösterilmesini gözetmektedir.

55. Yasanın 39. maddesi hükmüne göre polis ve adalet yararı gerektiriyorsa istisnai olarak yasanın 37(1). fıkrasında belirtilen diğer her yetkili, suçu işlediğinden şüphelenilen küçüğü sorgulayabilir. Ancak sorgu, anılan maddede belirtilen kişilerden birinin, yani küçüğün ebeveynlerinin ya da vasisinin veya duruma göre bir eğitmenin yahut da bir eğitim derneği temsilcisinin huzurunda yapılmalıdır. Ayrıca Ceza Muhakemesi Kanununun 129(1). fıkrası, polis tarafından 39. maddede öngörülen koşullarda yapılan sorgunun, dava sırasında yegane kabul edilebilir delil teşkil edecek bir tutanakla kayıt altına alınmasını zorunlu kılmaktadır. Yüksek Mahkemenin artık yerleşik hale gelmiş içtihadına göre (22 Mart 1990 tarihli, I KR 18/90 no.lu karar), yasada hazır bulunması gerektiği belirtilen kişilerin yokluğunda yapılan sorgulama, açık bir usul ihlali teşkil etmektedir.

Bu sebeple, bu şekilde gerçekleştirilen bir sorgu sonucunda tutulan tutanaktan oluşan delil, yargıç tarafından dikkate alınamaz ve delil olarak kabulü reddedilmelidir.

56. Soruşturmanın sonucunda Aile Mahkemesi yargıcı, ya kovuşturmaya yer olmadığına ya da küçüğün Aile Mahkemesine sevkine karar verir. Yargıcın kararına karşı başvuru yolu yoktur. Çocuk Mahkemesi önündeki yargılama, ya eğitsel tedbirlerin alınması için öngörülen bir usule göre (*postępowanie opiekuńczo-wychowawcze*) ya da islah tedbirlerinin alınması için öngörülen bir usule göre (*postępowanie poprawcze*) yürütülür. Yargılama usulüne ilişkin karar, soruşturma sırasında toplanan delillere dayanılarak, olayların ve koşulların özelliği ve aynı zamanda küçüğün kişiliği dikkate alınarak, yargıç tarafından verilir. İlk usulde dava, tek bir yargıca verilir ve bu yargıç medeni usul yasa-sının çekişmesiz yargılamaya ilişkin hükümlerini *per analogiam* (kıyasen) uygulayarak davayı görür. Buna karşılık ikinci usulde, bir Aile Mahkemesi yargıcı ve iki normal yargıçtan oluşan Çocuk Mahkemesi, reşit olmayanlara uygulanacak usule ilişkin yasada yer alan özel hükümlere göre, ceza yargılaması kuralları çerçevesinde yürütür.

57. Polonya hukuk öğretisine göre, küçüklerle ilgili usule ilişkin özel meseleler, küçüklerle ilgili bir davada olayların mümkün olduğu ölçüde daha ilk aşamadayken ortaya çıkarılmasını gerektirir; böylece Çocuk Mahkemesi soruşturma sırasında ortaya çıkarılan olaylara göre en uygun tedbirin hangisi olduğu konusunda yoğulaşabilir. Soruşturmanın yürütülmesiyle görevli Aile Mahkemesi yargıcı davaya konu olayları en iyi bilen kişi olduğu için, kendisinin aynı davada Çocuk Mahkemesini oluşturan heyette yer alması, esas itibarıyla bastırıcı değil islah edici bir amaca yönelik olan bu yargılamanın ruhuna uygun olarak, çocuğun menfaatlerinin en iyi şekilde korunmasına hizmet eder.

58. Ceza Muhakemesi Kanunu, bir uzman yargıçtan ve iki üyeden oluşan bir mahkeme heyetinin davaya baktığı durumlarda uygulanan 64. maddesi, özgürlüğünden yoksun bırakılmış bir sanığın avukatıyla görüşme ve başkalarının konuşulanları duyamayaca-

ği şekilde ya da yazılarak iletişim kurma hakkı olduğunu düzenlemektedir. Ancak soruşturma aşamasında savcı, bir avukatın sanıkla ancak savcının ya da savcı tarafından görevlendirilmiş bir başka kişinin görüşme sırasında hazır bulunması kaydıyla görüşmesine izin verme yetkisi vardır.

59. Reşit olmayanlara uygulanacak usule ilişkin yasanın 49. maddesine göre, bir küçüğün çocuk yurduna yerleştirilmesi yönünde karar verildiği andan itibaren bir avuktan yararlandırılması zorunludur. Aynı kural, davanın Çocuk Mahkemesinde görülmesi halinde de uygulanır.

60. 1969 tarihli Ceza Muhakemesi Kanununun 143(3). fıkrasına göre soruşturma sırasında dosyanın incelenmesi ve dosyadan fotokopi alınması, soruşturmayı yürüten yetkili makamın iznine tabidir.

61. 1997 tarihli Ceza Muhakemesi Kanununun 438(2). fıkrası uyarınca bir hüküm, içeriği üzerinde bir etki yaratabilecek usul kurallarına aykırılık tespit edilmesi halinde iptal edilebilir ya da değiştirilebilir.

62. 1982 tarihli yasanın 69(1). fıkrası, Çocuk Mahkemesinin küçüğe karşı hükmedilen tedbirleri uygulamakla görevli olduğunu düzenlemektedir. Yasanın 77(1). fıkrası uyarınca küçüğün bir çocuk yurduna yerleştirilmesine yönelik tedbirler, Aile Mahkemesi yargıcının gözetimi altında uygulanır.

63. Reşit olmayanlara tanınan usul güvenceleri ve gözaltı ve tutukluluk sırasında avukatla görüşme hakkına ilişkin uluslararası hukukun ilgili düzenlemeleriyle ilgili açıklamalar özellikle, 27 Kasım 2008 tarihli *Salduz – Türkiye* kararında ([BD], no. 36391/02, §32-35, 37-38 ve 41) yer almaktadır.

KARAR GEREKÇESİ

I. SÖZLEŞMENİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

64. Başvurucu Sözleşme'nin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılamayı sağlamaya yönelik çeşitli güvencelerin yetkili makamlar tarafından kendisine karşı yapılan yargılama süresince ihlal edildiğinden şikayetçidir. Başvurucu tarafından dayanılan maddenin ilgili hükümleri şöyledir:

“Herkes, kişisel hak ve yükümlülükleri ile hakkındaki bir suç isnadının karara bağlanmasında, hukuken kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir yargı yeri tarafından, makul bir sürede, adil ve aleni olarak yargılanma hakkına sahiptir. (...)

3. Hakkında suç isnadı bulunan bir kimse asgari şu haklara sahiptir:

(...)

b) savunmasını hazırlamak için yeterli zamana ve kolaylıklara sahip olma;

c) kendisini bizzat veya seçeceği bir avukat aracılığıyla savunma; avukata ödeme yapabilmek için yeterli imkanı yoksa ve adaletin yararı gerektiriyorsa ücretsiz hukuki yardım alma;

(...)

65. Başvurucu ilk olarak soruşturma sırasında savunma haklarına getirilen kısıtlamaların 6(1). fıkrasıyla birlikte (3). fıkrasını ihlali ettiğinden yakınmaktadır. Başvurucu ikinci olarak, Sözleşme'nin 6. maddesinin ayrıca, kendisinin polise verdiği ifadelerin hukuka aykırı olarak delil kabul edilmesi nedeniyle ihlal edildiğini iddia etmektedir. Başvurucu son olarak, soruşturmayı yürütmüş olan yargıcın mahkeme heyetinde de yer alması nedeniyle, tarafsız bir mahkemede yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

66. Hükümet başvuru sahibinin iddialarına karşı çıkmıştır.

A. Kabul edilebilirlik

67. Mahkeme bu şikayetin Sözleşme'nin 35(3). fıkrası çerçevesinde açıkça temelden yoksun olmadığını tespit etmektedir. Mahkeme ayrıca şikayetin diğer kabul edilemezlik sebeplerinden hiç birini taşımadığını saptamaktadır. Bu nedenle başvuru kabul edilebilir bulunmalıdır.

B. Esas

1. Mevcut olaya uygulanabilir ilkeler

68. Mahkeme Sözleşme'nin 6. maddesinin amacının herkesin, özellikle bir suç işlemiş olmakla suçlanan bireyin adil yargılanma güvencelerinden yararlanabilmesi sağlamak olduğunu hatırlatır. Bu güvenceler sadece kovuşturma safhası için değil, soruşturma safhası için de geçerlidir. Buna göre, Sözleşme'nin 6. maddesinin ve özellikle de 3. fıkrasının başlangıçta gözetilmemesi yargılamanın adilliğini ağır bir şekilde tehlikeye sokacak ise, bu madde, davanın mahkeme önüne gelmesinden önce de bir rol oynayabilir (*Imbrioscia – İsviçre, no. 13972/88, 24 Kasım 1993, §36*).

69. Buna karşılık 6. maddenin (1). fıkrasının ve (3)(c) bendinin soruşturma aşamasına uygulanma tarzı, usulün özelliklerine ve olayın koşullarına bağlıdır; 6. maddenin hedeflediği adil bir yargılama yapılması şeklindeki sonuca ulaşıp ulaşılmadığını anlamak için, bütün bir muhakemenin göz önünde tutulması gerekir (*bk. mutatis mutandis, Granger – Birleşik Krallık, no. 11932/86, 28 Mart 1990, §44*).

70. Mahkeme ayrıca bir küçük söz konusu olduğunda, adaletin her şeyden önce çocuğun yüksek menfaatlerinin korunması ilkesine uyarak hareket etmekle yükümlü olduğunu hatırlatır. Buna göre, bir suç işlemekle itham edilen bir çocuk yaşını, uygunluğunu, duygusal ve akli yetilerini bütünüyle dikkate alan bir biçimde muamele görmek zorundadır. Ayrıca yetkili makamlar çocuğun yargılamayı anlamasını ve yargılamaya katılımını sağlayacak nitelikte tedbirler almak zorundadırlar. (*V. – Birleşik Krallık [BD], no. 24888/94, 16 Aralık 1999, §86; ve T. – Birleşik Krallık [BD], no. 24724/94, 16 Aralık 1999, §84*).

1. Soruşturma sırasında savunma haklarına uyulmaması ve başvuru- cunun polis tarafından hukuka aykırı olarak alınan ifadelerinin aleyhte delil olarak kullanılması

71. Hükümet başvuru-
cunun polis tarafından yapılan sorgusunun iç hukukta öngö-
rülen usule uygun olarak yürütülmediğini kabul etmektedir. Hükümet aynı zamanda
muhakemenin ilk aşamasında başvuru-
cunun savunma haklarına tümüyle riayet edil-
mediği kabul etmektedir; zira özellikle başvuru-
cunun avukatına yargılamanın başla-
masından itibaren yaklaşık üç ay boyunca dosyayı inceleme izni verilmemiş ve mü-
vekkille avukatı arasındaki ilk görüşme ancak 18 Ocak 1998 tarihinde gerçekleşmiştir.
Ancak Hükümet bu tarihten sonra, 17 Nisan 1998'e kadar hiç bir ziyaret izni talebinde
bulunulmadığını belirtmektedir.

72. Hükümet, muhakemenin başında meydana gelen hukuka aykırılıklar yargılama
aşamasında bütünüyle giderildiği için, bu aykırılıklar nedeniyle başvuru-
cunun maruz katlandığı her hangi bir zararın doğmadığı kanısındadır. Üst Mahkeme söz konusu hu-
kuka aykırılıklara ilişkin derinlemesine bir değerlendirme sonucunda, bunların olayın
çözümünde bir etkisi olmadığı sonucuna varmıştır. Üst Mahkeme, özellikle başvuru-
cunun avukatıyla ilk görüşmesinden sonra Aile Mahkemesi yargıcına ifade verdiği sırada
başvuru-
cunun sadece susma hakkını kullanmamakla kalmayıp, aynı zamanda daha
önce yaptığı ikrarları bütünüyle teyit etmiş olmasına dayanmıştır.

73. Hükümet, başvuru-
cunun polis tarafından yapılan sorgusu sırasında elde edilen
açıklamaların yetkili makamlar tarafından delil olarak kullanılmasıyla ilgili olarak, bu-
nun Çocuk Mahkemesi tarafından kullanılan yegane delil olmadığına dikkat çekmek-
tedir. Özellikle Aile Mahkemesi yargıcı önünde M.S.'yi öldürdüğünü doğruladığı ve
modus operandi'sini ayrıntılı olarak tarif ettiği daha sonraki açıklamaları gibi, başvuru-
cunun suçluluğunu destekleyen başkaca deliller de toplanmıştır.

74. Hükümet ayrıca Üst Mahkemenin, Çocuk Mahkemesinin başvuru-
cunun polis ta-
rafından alınan ikrarlarından oluşan delili kullanması sorununu incelerken, Polonya
mahkemelerince yerleşik hale gelmiş içtihadı uygun bir çözüm benimsediğine dikkat
çekmektedir. Bu içtihadı göre, 1982 tarihli yasanın 39. maddesine aykırı olarak elde
edilmiş delillerin davada kullanılması, diğer bir deyişle bu maddede belirtilen kişilerin
yokluğunda elde edilen delillerin kullanılması, mahkumiyet hükmünün iptalini gereketiren,
yasanın potansiyel olarak ağır bir ihlalini oluşturmaktadır; fakat bu durum ancak
bu tür hukuka aykırılıkla malûl bir delilin davada kullanılmasının davanın sonucunu
esastan etkileyecek bir sonuç doğurması halinde geçerlidir.

75. Hükümet, *Kök – Hollanda* ve *Schenk – İsviçre* davalarına göndermede bulunarak,
delillerin elde edilmesi bakımından usul kurallarına basit aykırılığın, otomatik olarak
adil yargılanma hakkının ihlaline sebep olamayacağına işaret etmiştir. Ayrıca Mahke-
me, hukuka aykırı olarak elde edilmiş bir delilin kabuledilebilirliğini *in abstracto* ortadan
kaldıramaz. Çünkü Mahkeme'nin görevi, delil araçlarının sunulması dahil, yargılamanın
bir bütün olarak değerlendirildiğinde adil bir nitelik taşıyıp taşımadığını belirlemektir.

76. Başvuru-
cunun Hükümetin savlarına karşı çıkmaktadır.

77. Başvuru-
cunun 1982 tarihli yasanın 79. maddesi uyarınca kendisinin çocuk yurduna

yerleştirilmesine ilişkin karar verildiği andan itibaren mutlaka bir avukattan yararlandırılmış olması gerektiğini belirtmektedir. Başvurucu, yasanın çocuk suçluluğu davalarında, çocuğun bekçisi olduğu kabul edilen bir avukattan yararlandırılmaya özel bir önem verdiğini ve avukatın bu görevi büyük bir özenle yerine getirmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Avukat *stricto sensu* savunma görevi dışında, aleyhinde yapılan suçlama konusunda, çocuğa istenildiği şekilde ifade vermesi için uygulanabilecek dış baskılara ve korkutmaya karşı da çocuğu korumakla görevlidir. Oysa mevcut olayda Aile Mahkemesi yargıcının başvuruyla avukatı arasındaki iletişimi yasakladığı ve avukatının başvuruçunun sorgularına katılmasını engellediği düşünüldüğünde, çocuğun savunmasının gerektiği şekilde yapabildiğini kabul etmek oldukça zordur. On beş yaşındaki bir çocuğun cinayet gibi ağır bir suçla itham edildiği başvuruçununki kadar hassas bir olayda, tüm adalet meslek mensuplarının, özellikle de yargıçların ve polisin, muhakemenin daha ilk aşamalarından itibaren savunma haklarının mümkün olduğu kadar eksiksiz bir biçimde hayata geçirilmesini gözetmiş olmaları gerektirdi.

78. Başvurucu poliste yaptığı açıklamaların yetkili makamlar tarafından kullanılması konusunda ise, bir şüphelinin ikrarlarından oluşan bir delilin, özellikle de kendini suçlayıcı ifadeler içeriyorsa, çok büyük önem arz ettiğini vurgulamaktadır. Mevcut olayda bu delil daha da büyük önem taşımaktadır, çünkü tek doğrudan delil niteliğini taşımaktadır. Oysa bu delil bir yandan usul güvencelerinin açık bir biçimde ihlal edilmesiy-le elde edilmiştir, çünkü polis kendisini yasaya göre hazır bulunması gereken kişilerin yokluğunda sorgulamıştır; diğer yandan sorgunun nasıl yürütüldüğünü sonradan takip etmeyi kolaylaştıracak bir ifade tutanağı tutulmamıştır. Ayrıca yasanın davaya taraf olma ehliyeti tanıdığı başvuruçunun anne ve babası da, aynı şekilde hazır bulunamamışlardır.

79. Başvurucu, küçüklere uygulanacak usule ilişkin yasanın 19. maddesinin yetkili makamları, bir küçüğün sorgusunu kendisini rahat hissedebileceği ve güvence altında, olabildiğince özgür biçimde ifade verebileceği şekilde yürütmeye zorladığını ileri sürmektedir. Oysa mevcut olayda, hiç bir adli geçmişi olmayan 15 yaşındaki bir çocuğun, kendisine yöneltilen cinayet şüpheleri hakkında dinlenilmek için birden fazla kez polis ve yargıç karşısında tecrit edildiği dikkate alındığında, iç hukukun öngördüğü gerekliliklere uyulduğunu kabul etmek oldukça zordur.

80. Başvurucu yasanın çocuk suçluluğu ile ilgili olaylarda, çocuğun menfaatlerini gözetmekle yükümlü merkezi kişi olan Aile Mahkemesi yargıcına usul işlemlerini yapma konusunda neredeyse münhasır bir yetki verdiğini vurgulamaktadır. 1982 yasının 37 ve 39. maddeleriyle bu kurala getirilen tek istisna, acil durumlarda, bir küçüğü sorgulamak gibi bazı delilleri toplaması için polise yetki verilen hallerdir. Ancak bu yetki bir istisna olduğundan, yargıç dışında başka bir makam tarafından bu yetkinin kullanılacak olması halinde, yetkinin kullanılması küçüğe daha fazla koruma sağlayan koruyucularla çevrelenmiş olması gereklidir. Bu koruyuculardan biri, yargıçtan başka bir yetkilinin yargıcın yerine geçerek bazı usul işlemlerini yapması halinde, bunların mutlaka bir tutanakla kayıt altına alınmasıdır. Diğer koruyucu ise, bu işlemin polis tarafından yapılması halinde, küçüğün anne ve babasının ya da avukatının mutlaka küçüğün sorgusuna katılmasıdır. Yasa bu güvenceleri getirerek küçüğün yaşını, kişiliğini, duygusal ve aklı olgunluğunu, aynı zamanda yetişkinler tarafından uygulanması muhtemel dış baskılara karşı direnme kapasitesini dikkate almaktadır. Başvuruçunun olayını soruşturmakla

görevli yetkililerin bu koruyuculardan haberdar olmaları ve bunlara uymaları gerektiği varsayımından hareket edildiğinde, bundan çıkarılacak yegâne sonuç, başvuruçunun sorgusunun polis tarafından yapıldığı koşulların tesadüfle bir ilgisinin olmadığıdır.

81. Başvuruçucu, iç hukuktaki yasaya göre bir küçüğün ikrarının delil oluşturduğunu vurgulamaktadır. Oysa bu delilin elde edilmesinde yapılan hukuka aykırılıklar, olayda bu delilin geçerliliğini ve kanıt değerini tehlikeye düşürmektedir.

82. Mahkeme her sanığın, gerekirse mahkeme tarafından atanan bir avukatla etkili bir biçimde savunma hakkının, adil yargılamanın temel unsurlarından biri olduğunu hatırlatır (*Salduz – Türkiye [BD], no. 36391/02, 27 Kasım 2008, §51; Poitrimol – Fransa, 23 Kasım 1993, §34, Seri A no. 277-A; ve Demebukov – Bulgaristan, no. 68020/01, §50, 28 Şubat 2008*).

83. Mahkeme, soruşturma aşamasında elde edilen delillerin isnad edilen suçun kovuşturma aşamasında hangi çerçevede inceleneceğini belirlediğinden, soruşturma aşamasının davanın hazırlanması için taşıdığı önemi vurgular (*Can – Avusturya, no. 9300/81, Komisyon'un 12 Temmuz 1984 tarihli raporu, §50, Seri A no. 96*). Ayrıca, sanık çoğunlukla muhakemenin bu aşamasında özellikle korunmasız bir durumda bulunur; bu korunmasızlık, ceza muhakemesine ilişkin mevzuatın, özellikle de delillerin toplanması ve kullanılmasıyla ilgili kuralların giderek daha karmaşık hale gelmesiyle artar (*Jalloh – Almanya [BD], no. 54810/00, §100, CEDH 2006-...; ve Kolu – Türkiye, no. 35811/97, §51, 2 Ağustos 2005*).

84. Sözleşme'nin 6. maddesi bakımından bir ceza yargılamasının adilliği, genel olarak şüphelinin/sanığın yakalandığı veya tutulduğu andan itibaren bir avukat yardımından yararlandırılma imkanına sahip olmasını gerektirir. Buna göre bir şüpheli hakkında yapılan soruşturma ne olursa olsun, şüpheli özgürlüğünden yoksun bırakıldığı andan itibaren bir avukat yardımından yararlanabilmelidir. Aslında yargılamanın adil olması, sanığın hukuki danışma imkanından geniş bir şekilde yararlanabilmesini gerektirir. Bu açıdan bakıldığında, sanığın soruya hazırlanması, sanık lehine delillerin araştırılması, savunmanın hazırlanması, olayın tartışılması, başı dertte olan sanığa destek olunması ve tutulma sırasındaki koşullarının gözlenmesi, savunma avukatının serbestçe yapabilmesi gereken en temel şeylerdir (*Dayanan – Türkiye, no. 7377/03, 13 Ekim 2009, §31-32*).

85. Son olarak Mahkeme, susma ve kendini suçlandırmama hakkı ihlal edilmek suretiyle elde edilen bir delilin kullanılması konusunda, bu hakların adil yargılama kavramının merkezinde yer alan, yaygın olarak tanınmış uluslararası normlar olduğunu hatırlatır (*bk. özellikle Panovits – Kıbrıs, no. 4268/04, 11 Aralık 2008, §86*).

86. Mahkeme mevcut olayda başvuruçunun avukatının, yaklaşık altı aya yayılmış olan soruşturma boyunca müvekkilini görebilmek için Aile Mahkemesi yargıcından sekiz kez izin talebinde bulunduğunu gözlemlemektedir. Ancak bu taleplerden sadece ikisi kabul edilmiştir. Nihayetinde avukat, hemen başında atanmış olmasına rağmen, tüm soruşturma boyunca müvekkiliyle sadece bir kez görüşebilmiştir. Başvuruçucu susma ve kendini suçlandırmama hakkından, ancak soruşturma başladıktan ve çocuk yurduna yerleştirildikten yaklaşık altı hafta sonra gerçekleşen bu görüşme sırasında haberdar olmuştur. Mahkeme bu aşamaya kadar, başvuruçucu ve avukat arasındaki bu görüşme-

nin dahi gizlilik ilkesine uygun şekilde gerçekleşmemiş olduğunu kaydeder; zira görüşmenin bir bölümüne bir yurt görevlisi refakat etmiştir. Mahkeme ayrıca başvuru avukatının soruşturma boyunca, soruşturma açıldıktan yaklaşık üç ay sonra ve sadece bir defa soruşturma dosyası hakkında bilgi alabildiğine dikkat çekmektedir. Bu koşullar altında soruşturma sırasında başvuru savunma haklarının önemli ölçüde kısıtlandığı çok açıktır.

87. Mahkeme ayrıca soruşturmanın, tartışma konusu muhakemenin can alıcı bir safhasını oluşturduğunu, çünkü yetkililer tarafından delillerin toplanmasına yönelik pek çok işlemin bu aşamada yapıldığını gözlemlemektedir. Başvuru önce polis tarafından sorgulanmış ve daha sonra dört kez Aile Mahkemesi yargıcı tarafından dinlenmiştir. Ancak başvuru avukatı bu sorgulardan hiç birinde hazır bulunamamıştır.

88. Mahkeme özellikle, başvuru avukatıyla görüşme imkanı bulamadan, suçun faili olduğunu ikrar ettiği ilk sorgusunun polis tarafından yapıldığını ve Aile Mahkemesi yargıcı önünde art arda iki kez aynı yönde ifade vermiş olduğunu kaydeder. Böylece başvuru esasen masumiyet karinesinden yararlanması gerekirken, susma ve kendini suçlandırmama hakkından haberdar dahi olmadan, yetkililer başvuru kendini suçlandıran ikrarlarını ve olay gününe ilişkin yaptığı ayrıntılı tasviri elde etmişlerdir. Mahkeme mevcut olayda aslında yetkililerin başvuru sorgulamadan önce, susma ve herhangi bir açıklama yapmadan önce bir avukata danışma hakkı olduğu konusunda bilgilendirmediklerini kaydeder (*bk. kıyasen, Panovits a.g.k., §70*).

89. Oysa olayların geçtiği sırada başvuru on beş yaşında olduğu ve sabıka kaydının olmadığı dikkate alındığında, yaşı göz önüne alınırsa, kendisinin bir avukat desteğinden yararlandırılma hakkının olduğunu bildiğini ya da başka bir çocuğu öldürme suçunun şüphelisi olarak sorgulandığı sırada bu tür bir destekten mahrum kalmasının yaratabileceği sonuçları akla uygun biçimde değerlendirebilecek olduğunu ileri sürmek zordur (*bk. mutatis mutandis, Talat Tunç – Türkiye, no. 32432/96, 27 Mart 2007, §60*). Mahkeme öte yandan, başvuru, tüm yargılamanın sonucu için belirleyici önem taşıyan bu dönemde, yurttan tecrit edilmiş halde kaldığını vurgular; üstelik kendisi belirli bir süre ailesiyle iletişim kurmaktan da yoksun bırakılmıştır. Bu koşullar altında yargılamanın adil olması için, başvuru yargılamanın ilk safhalarından itibaren avukata geniş bir erişiminin olması gerekirdi (*Magee – Birleşik Krallık, no. 28135/95, 6 Haziran 2000, §39; Plonka – Polonya, no. 20310/02, 31 Mart 2009, §38*).

90. Mahkeme, başvuru hakkında verilen kararlardaki ifadeler dikkate alındığında, soruşturma sırasında polis tarafından toplanan bulguların hem başvuru yargı önüne çıkarılması yönündeki karar ve hem de Çocuk Mahkemesinin hükmü için dayanak oluşturmak amacıyla geniş bir şekilde kullanıldığını kaydeder. Mahkeme başvuru özellikle başlangıçtaki ikrarlarının, daha sonra Aile Mahkemesi yargıcı önünde verdiği ifadelerle doğrulanarak mahkumiyetine temel teşkil ettiğini gözlemler (*Salduz a.g.k., §58*).

91. Yukarıda anlatılanlar ışığında, başvuru bir avukata erişim olanağına getirilen kısıtlamalardan etkilenmiş olduğu tartışma götürmez bir gerçektir; zira mahkumiyetine temel teşkil eden deliller, avukatı olmaksızın toplanmıştır. *Salduz* içtihadı dikkate alındığında, bu durum Mahkeme'nin başvuru yargılamanın adil olmadığını tespit etmesi için yeterlidir.

92. Bu nedenle Sözleşme'nin 6(3)(c) bendiyle birlikte ele alınan 6(1). fıkrası ihlal edilmiştir.

2. Çocuk Mahkemesinin tarafsız olmadığı iddiası

93. Hükümet bir yargıcın soruşturmayla birlikte daha sonra aynı olayda davaya bakan Çocuk Mahkemesi heyetinde yargısal görev yapmasının, Polonya'da çocuk adalet sistemi içinde yaygın bir uygulama olduğunu vurgulamıştır. Hükümet bu uygulamanın ulusal mevzuat tarafından yasaklanmadığına dikkat çekmiştir.

94. Hükümet reşit olmayanlara uygulanan usulün sui generis bir usul olarak, yetişkinlere uygulanandan farklı özel kurallara tabi olduğunu öne sürmüştür. Bu usul, örneğin soruşturmayı yürüten bir yargıç tarafından re'sen başlatılmaktadır. Bu yargıç, olayların açığa çıkarılması için gerekli delilleri toplamak ve çocuğun yargılanmak üzere Çocuk Mahkemesine sevk edilip edilmemesi gerektiği hususunda bir karar verme şeklindeki yetkilerini kullanırken, çocuğun hasmı gibi davranamaz ve tarafsız bir tutum izlemek zorundadır. Ayrıca "klasik" ceza yargılamasından farklı olarak, soruşturma sonucunda bir iddianame düzenlenmemektedir. Öte yandan çocuğun, ıslah tedbirleri alınması amacıyla yürütülen usulüne göre karar veren Çocuk Mahkemesine sevk edilmesi halinde, sonrasında uygulanacak usule göre en uygun infaz tedbirinin seçilmesi ve bunun çocuğun menfaatlerine en iyi hizmet edecek şekilde uygulanması gerekmektedir.

95. Hükümet mevcut olayda başvurusunun Aile Mahkemesi yargıcının kendisine karşı kişisel bir önyargıyla yaklaştığını ileri sürmediğini gözlemlemiştir. Bu nedenle mevcut olayın koşulları değerlendirildiğinde, başvurusunun yargıcın tarafsızlığıyla ilgili şüphelerinin objektif olarak haklı görülüp görülemeyeceğini saptamak gerekmektedir.

96. Hükümet, her ne kadar delillerin toplanmasına ilişkin usulü yürüten yargıç bakımından, muhakemenin ilk safhasında yargılamanın sonucuna ilişkin bir fikir oluşması ihtimalinin zorunlu olarak oluşabileceğini kabul etmekle birlikte, tek başına bu durumun mevcut olayda Çocuk Mahkemesinin gerçekten tarafsız davranmadığına inanmak için yeterli olmadığı kanısındadır.

97. Başvurucu Hükümetin savlarını reddetmektedir. Başvurucu yasa tarafından Aile Mahkemesi yargıcına yargılamanın ilk safhasından itibaren verilen bu denli geniş yetkilerin, yasakoyucunun çocuklara uygulanacak yargılama usulünün özgün yapısını kabul ettiğini gösterdiğini belirtmektedir. Öte yandan yasanın hiç bir hükmü, soruşturmayı yürüten yargıcın daha sonra aynı dava kapsamında karar verecek Çocuk Mahkemesi heyetinde yer alması gerektiğini açıkça düzenlememektedir. Başvurucu yetişkinlere uygulanacak ceza usul ilkelerinin, özellikle de soruşturma ve kovuşturma arasındaki ayrımın, çocuklarla ilgili usulde de aynı sonucu doğuracak şekilde uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır.

98. Başvurucu soruşturma sonucunda Aile Mahkemesi yargıcının gerçekleştirdiği son işlemin, çocuğun Çocuk Mahkemesi önüne sevk edilmesi gerekip gerekmediğine karar vermek olduğunu kaydetmektedir. Oysa bu tür bir karar almak için hakimnin hem çocuğun kişiliği ve hem de suçlu olup olmadığı ve suçun kapsamı hakkında kişisel bir fikrinin olması gerektiği konusunda tartışma yoktur. Bu bağlamda yargıcın kendi şahsi kanaatinin tüm yargılama sonucunda onaylanmasını istemesi çok doğaldır.

99. Mahkeme tarafsızlık ilkesinin yargı organlarının demokratik bir toplumda vermeleri gereken güvenin önemli bir unsuru olduğunu hatırlatmaktadır. Bu ilke, genellikle önyargının ya da tarafgirliğin olmaması şeklinde tanımlanmakta ve çeşitli biçimlerde değerlendirilebilmektedir.

100. Sözleşme'nin 6(1). fıkrası anlamında tarafsızlığa yaklaşımda ikili bir test söz konusudur: birincisi, belirli bir durumda belirli bir yargıcın kişisel kanaatini saptamaya çalışır; ikincisi ise, sağlanan güvencelerin tarafsızlık konusunda her tür makul şüpheyi bertaraf edip etmediğini belirlemeye çalışır (*bk. özellikle Gautrin ve Diğerleri – Fransa, no. 21257/93 vd., 20 Mayıs 1998, Recueil 1998-III, §58*).

101. Bununla birlikte Mahkeme, bir yargıcın salt davadan önce birtakım kararlar almış olmasının, başlı başına kendisinin tarafsızlığına ilişkin şüpheleri haklı göstermeyeceğini hatırlatır. Önemli olan husus, yargıcın davadan önce aldığı tedbirlerin kapsamıdır. Aynı şekilde yargıcın dosya hakkında etraflıca bilgi sahibi olması, onun esas hakkındaki yargılama sırasında tarafsız olduğunu düşünmeyi engelleyecek bir önyargıya sebep olamaz. Son olarak mevcut verilerin bir ön değerlendirilmesi de son değerlendirmeyi etkileyen bir olgu olarak ele alınamaz. Önemli olan bu değerlendirmenin duruşma sırasında ortaya koyulan ve tartışılan delillere dayanması ve hükme müdahale etmesidir (*bk. özellikle mutatis mutandis, Hauschildt a.g.k., s. 22, §50; Nortier – Hollanda, 24 Ağustos 1993, Seri A no. 267, s. 15, §33; Saraiva de Carvalho – Portekiz, 22 Nisan 1994, Seri A no. 286-B, s. 38, §35; ve Depiets – Fransa, no. 53971/00, §35, CEDH 2004I*).

102. Mahkeme, yargıcın soruşturmanın sonunda başvurusunun *Çocuk Mahkemesi* ne sevki yönünde verdiği kararın, yargıcın şu tespitine dayandığını gözlemlemektedir: "soruşturma sırasında toplanan deliller başvurusunun suçun faili olduğunu gösteriyordu". Söz konusu sevk kararının içeriğine bakıldığında, bu yargıcın yargılama safhası başlamadan önce üzerinde hüküm verdiği konunun, daha sonra *Çocuk Mahkemesi* heyetinin üyesi olarak karar vermesi gereken konuyla büyük oranda örtüştüğü açıktır. Buna göre söz konusu yargıcın daha sonra *Çocuk Mahkemesi* heyetinin başkanı olarak bir karar vermesi gereken konuyla ilgili olarak önceden bir peşin hükmünün oluşmadığını söylemek oldukça zordur (*bk. aynı yönde Werner – Polonya, no. 26760/95, 15 Kasım 2001, §41*). Kaldı ki Hükümet, bu durumu sunduğu görüşte de kabul etmiştir.

103. Mahkeme ayrıca, yukarıda zikredilen *Nortier – Hollanda* davasında başvuru küçüğe karşı tüm yargılamanın aynı yargıç tarafından yapıldığı dikkate alındığında, mahkemenin tarafsızlığına ilişkin bir sorunun ortaya çıktığını kaydetmiştir. Ancak o davada Sözleşme'nin 6(1). fıkrasının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır, çünkü başvuru daha soruşturmanın başında kabahatini kabul ettiğinden, söz konusu yargıç neredeyse hiç bir soruşturma faaliyeti yürütmemiştir (*Nortier, §34-35 ve 38*).

104. Nortier davasının aksine, mevcut davada Aile Mahkemesi yargıcı soruşturma sırasında yasanın küçüklere uygulanacak usul bakımından verdiği geniş yetkileri önemli ölçüde kullanmıştır. Bu yargıç böylece soruşturmanın başlamasına kendisi karar verdikten sonra delillerin toplanması sürecini de kendisi yürütmüş ve sonunda da başvurusunun yargılanmasına karar vermiştir.

105. Mahkeme ayrıca mevcut davada soruşturmayı yürütmüş olan yargıca daha sonra aynı davaya bakacak olan Çocuk Mahkemesi heyeti içinde yargısal görev verilmesi yönündeki uygulamayı meşrulaştırmak için, Hükümetin reşit olmayanlara uygulanan usulün özgün niteliğine atıfta bulunduğunu kaydeder.

106. Mahkeme çocuk adaletinin ele alması gereken sorunların özgün niteliği nedeniyle yetişkinlere uygulanacak ceza adalet sistemine göre farklı özellikler taşıması gerektiğini kabul etmektedir. Ancak Mahkeme'nin görevi ilgili iç hukuk ve uygulamayı *soyut olarak* incelemek değil, bunların belirli bir olayda başvurucuya uygulanış biçiminin 6(1). fıkrasını ihlal edip etmediğini belirlemektir (*bk. diğerleri arasında, Hauschildt – Danimarka, a.g.k., §21*).

107. Mahkeme bu noktada Aile Mahkemesi yargıcı tarafından yürütülen soruşturma aşamasında adil yargılanma güvencelerine müdahale edilmesi nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiği yönündeki tespitine atıfta bulunmaktadır. Bu tespiti yapan Mahkeme, aynı yargıcın daha sonra başvurucuyu suçun faili ilan eden mahkeme heyetine başkanlık yapmasının, mevcut olayda o sırada çocuk olan başvurucunun yüksek menfaatinin korunmasını ne ölçüde temin etmeye çalıştığını incelemeyi gerekli görmemektedir.

108. Yukarıda anlatılanlar ışığında Mahkeme, olayda Sözleşmenin 6 § 1. maddesinin tarafsız bir mahkemede yargılanma hakkı bakımından ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

II. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

109. Sözleşme'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme, Sözleşme'nin veya Protokollerin ihlal edildiğini tespit ederse ve ilgili Sözleşmeciler Devlet'in iç hukuku bu ihlali ancak kısmen giderme imkanı veriyorsa, Mahkeme gerekli görürse zarara uğrayan tarafa adil bir karşılık verilmesine hükmeder.”

A. Zarar

110. Başvurucu uğradığı manevi zarar için 15,000 Euro tazminat talep etmektedir.

111. Hükümet bu tutarın fahiş olduğu kanısındadır. Mahkeme'nin Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmesi durumunda bu ihlal tespitinin başlı başına yeterli bir giderim teşkil edeceğini savunmaktadır.

112. Mahkeme olayda başvurucunun kesin bir manevi zarar gördüğü kanısındadır. Bu nedenle hakkaniyete uygun olarak başvurucuya, tüm zarar kalemleri bir arada olmak üzere, manevi zarar için 10,000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

B. Ücretler ve masraflar

113. Başvurucu aynı zamanda Mahkeme önünde katlanılan ücretler ve masraflar için 1,900 Euro talep etmektedir. Harcama faturalarında talebini şu şekilde gerekçelendirmektedir: 1) adli yardım masrafı (1,600 Euro), 2) başvurunun avukatının bürosunun bulunduğu Sopot'a gidiş geliş masrafları (300 Euro), 3) Mahkeme'yle yapılan yazışmaların masrafı (300 Euro).

114. Hükümet bu konuyu Mahkeme'nin takdirine bırakmaktadır.

115. Mahkeme'nin içtihadına göre başvuru, katlandığı ücretler ve masrafları ancak zorunlu olarak, gerçekten ve makul ölçüde yapıldığının kanıtlanması halinde geri alabilir. Mahkeme kendisi önünde yapılan yargılama sırasında başvurunun Avrupa Konseyi'nin sağladığı adli yardımdan yararlandığını kaydetmektedir. Başvuru tarafından şu anda talep edilen masraflara ilişkin hiç bir belge sunulmadığı dikkate alındığında, Mahkeme kendi nezdindeki unsurlar ve yukarıda ifade edilen kriterler ışığında ücretler ve masraflara ilişkin talebi reddetmektedir.

C. Gecikme faizi

116. Mahkeme gecikme faizi oranı olarak, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın belirlenmesinin uygun olduğuna karar vermiştir.

BU GEREKÇELERLE MAHKEME OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabuledilebilir olduğuna;
2. Başvurucuya bir avukat tarafından uygun desteğin sağlanmamış olması ve mahkemeler tarafından başvurunun soruşturma sırasında elde edilen ifadelerinin delil olarak kullanılması nedeniyle Sözleşme'nin 6(3)(c). bendiyle birlikte ele alınan 6(1). fıkrasının ihlal edildiğine;
3. Çocuk Mahkemesini oluşturan heyet içinde soruşturmayı yürütmüş olan yargıcın yer alması nedeniyle Sözleşme'nin 6(1). fıkrasının (tarafsız bir mahkemede yargılama hakkı) ihlal edildiğine;
4.
 - a) Davalı devletin başvuru üzerine Sözleşme'nin 44(2). fıkrası uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde manevi zarar nedeniyle 10,000 Euro, ayrıca faiz olarak ödemesi istenebilecek tüm tutarı vermesine,
 - b) Üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına,

5. Fazlaya ilişkin adil karşılık talebinin reddine,

Fransızca kaleme alınmış ve 2 Mart 2010 tarihinde İçtüzüğün 77(II) ve (III). fıkralarına uygun olarak yayınlanmıştır.

Lawrence Early
Yazı İşleri Müdürü

Nicolas Bratza
Başkan

